

6 okt 1905 De uitgever A.A. Noske te Middelburg laat de volgende werken van Diepenbrock in druk verschijnen: de *Hymne voor viool en piano* (RC 44) en de liederen *De klare dag* (RC 4), *Avondzang* (RC 13), *Ik ben in eenzaamheid niet meer alleen* (RC 41), *Zij sluimert* (RC 51), *Kann ich im Busen heisse Wünsche trage* (RC 55), *Die Liebende schreibt* (RC 20), *Hinüber wall' ich* (RC 37), *Lied der Spinnerin* (RC 42), *Es war ein alter König* (RC 25), *Clair de lune* (RC 43), *Écoutez la chanson bien douce* (RC 40).

Nieuwe Rotterdamsche Courant ([W.N.F. Sibmacher Zijnen]), 6 december 1905:

Nu we hier nog onder den indruk zijn van de uitvoeringen van Diepenbrock's *Te Deum*, onder de uitnemende leiding van Verhey, door den componist zelf geprezen, is het oogenblik uitermate geschikt om melding te maken van de liederen van Diepenbrock, die, dank zij de zorgen van de heer Noske, onlangs het licht zagen. 't Zijn er niet minder dan elf, gecomponeerd tusschen de jaren 1884 en 1902, en daarvan hebben wij er eenige reeds in de concertzaal hooren zingen: hoe gelukkig zijn we nu in het bezit! — Deze zangen verdienen rustig en bij herhaling beschouwd en gehoord te worden, opdat men ze in hun volle, rijke beteekenis waardeeren zal. Dan ziet men eerst recht goed in, hoe Diepenbrock, naar Hol's zoo juiste opmerking, tot het innerlijk sentiment, tot de latente muziek van het gedicht doordrong en hieraan vasten, muzikalen vorm gaf. Dan begrijpen we dat de componist zelf in zeer nauwe betrekking tot den dichter moet staan, om zoó innig zijn denken en voelen in zang met klavierstem te doen leven. Want zelden of nooit gaf hij muziek bij de woorden van het gedicht, maar altijd deed hij haar leiden door, voortkomen uit, steun en verklaring en verdieping geven aan de melodie der taal. — Dicht onzer eigen poëten: Jacques Perk, Van Deyssel, Van Eeden; dicht van Goethe en Heine, Novalis en Brentano; poëzie van Paul Verlaine. [...] De stemming van het sonnet, is die niet tot in bijzonderheden, zonder dat de hoofdgedachte 'n oogenblik uit de ziel van den hoorder gaat, getroffen? Drie sonnetten zijn geschreven voor tenor-stem: *De klare dag* van Van Eeden, uit Perk's *Mathilde: Avondzang* en *Zij sluimert*, en ook zij boeien ons door de uiterst fijne opvatting, de overtuigende declamatie der zangstem met en door de schilderende, typeerende klavierstem heen, ook door de zoo veelzeggende voor- en naspelen. Er moet een artiest aan de piano zitten, die de polyphonie klaar en heerlijk weet te doen spreken, die de kunst van zeer zacht, ingehouden klankenspel en zorgzaam uit te voeren rubato volkomen meester is [...]. Doch we willen nog eens, in de algemeenheid dezer aankondiging blijvend, dat woord “geestdrift” herhalen, en duidelijk zeggen hoe de liederen – gelijk het *Te Deum* dat nog naklinkt hier in onze stad – bezield zijn door innerlijken gloed, gelijk ze ontstonden uit 'n meesterlijk beheerschen van den muzikalen vorm. — Dankbaar moeten we zijn dat Diepenbrock's zangen, door deze uitgaaf, nu in hun zeer bijzondere waarde en al hun schoonheid kunnen gekend worden; gekend in steeds zich verwijdende kringen van zingenden die tot zijn melodieën worden aangetrokken; gekend door de velen die in zijn Kunstwerk vonden en zoeken zeer zuivere muzikaal-literaire, literair-muzikale sensaties, – de vreugde van exquis genot.

Weekblad voor Muziek (H.N. [= Hugo Nolthenius]), 20 januari 1906:

Vier Sonetten, No. 2: *Avondzang* (uit *Mathilde*, een Sonettenkrans door Jacques Perk. — Dit werk is in 1885 gecomponeerd, aan Johanna Jongkindt is het opgedragen. Een duitsche vertaling van F. du Pré, van den noodigen eerbied voor het oorspronkelijke en voor de onmisbare groote overeenstemming met de muziek getuigende, bevindt zich onder den hollandschen text. — Dit zijn de mooie woorden van het origineel: “Het Zuidenwindje suist door

zwarte twijgen,/ En kust het slapend dons der zangers teeder,/ De zilvren boomen wiegen heen en weder,/ En doen hun schaduw met hen mede nijgen./ Een stille Zwoelte komt uit de akkers stijgen,/ Een koele stilte daalt op donzen veder,/ De zilvren nachtzon sprenkelt droomen neder,/ En lacht van liefde in eeuwig lachend zwijgen:/ Mathilde, sluimer! Zomernacht doet droomen/ En zomerdroomen zijn van manestrallen,/ En manestrallen zijn als liefdesstroomen!/ De liefde doen zij uit den hemel dalen,/ En dalen in de ziel, die zij vervroomen;/ Is liefde dwaling, kan men zoeter dwalen ...?" — Een pracht van een gedicht! Haast te teer om aan te raken, om het zeggen! Diepenbrock weet te tooveren. De stemming van het geheel heeft heerlijke klanken in zijn ziel gewekt en er is een geheel gegroeid, een paarl van sereene schoonheid in de geheele litteratuur van het moderne lied. — Voortreffelijk is alles van uitdrukking. Zoo de anderhalve maat die tot inleiding dient, een ideale opslag! — Als de allerbesten teekent Diepenbrock de lijnen zijner melodieën; nooit hoekig altijd schoone golvingen, en met het hem wel bijzonder eigen talent en zin voor contrapuntiek, ontstaan harmonieën, ook op zichzelf vrij sterk sprekende modulaties, zoo natuurlijk, zoo gansch ongedwongen dat – evenals bij Wagner – de muziek in haar notenschrift gezien veel ingewikkelder lijkt dan zij bij het hooren blijkt te zijn. — Verrukkelijk vooral is van inleiding en eigen wezen de tweede Strophe. Volkomen nagevoeld is des dichters uiting: “Een stille zwoelte komt uit d'akkers stijgen”, met wezenlijk in alle teerheid een sublieme stijging en als een terugslag daarop de daling bij “Een koele stilte daalt op donzen veder”. En dan het hoogtepunt! “Mathilde, sluimer!” en de volgende bespiegeling over zomerdroomen, manestrallen en liefdesstroomen. — Een zeer schoone daling vormen de drie volgende maten ter inleiding der laatste strophe, en de band tusschen wat ging en nu volgt is heerlijk gelegd; slechts lijkt mij – en dit is ook de eenige opmerking die ik in niet volkomen waardeering heb te doen – de pauze tusschen de woorden hier iets te groot. Juist bij een declamatie, die overigens elken toets schitterend kan doorstaan, is opgevallen dat het “zij” uit den eersten regel der laatste strophe “De liefde doen 'zij' uit den hemel dalen”, meer aansluiting aan het voorafgaande noodig heeft dan nu het geval is, en waardoor het dadelijk verband en het begrijpen min of meer bemoeilijkt wordt. Heerlijk intusschen is alles wat nog volgt, o.a. ook de teere climax in de beide maten (riten, en allarg.) die den slotregel voorbereiden, en de inzet zelf bij het woord *liefde* is een echte modulatie-vondst. Van grote gedistingueerdheid maar niet minder groote natuurlijkheid spreekt dat heele slot. — Men zou alleen om dezen zang te kunnen zingen reeds een tenorstem willen bezitten. — Voor de instrumentatie wordt vermeld dat zij is voor strijkkwintet, 2 fluiten, hobo, althobo, 2 clarinetten, basclarinet, 2 fagotten en 4 hoorns.

13 jan 1920   Uitvoering van *Avondzang*, *Zij sluimert* (RC 51), *De klare dag* (RC 4) en *Ik ben in eenzaamheid niet meer alleen* (RC 41) door W.J.M. van Bijsterveld en Anthon van der Horst in de Kleine Zaal van het Concertgebouw te Amsterdam.

De Telegraaf (Matthijs Vermeulen), 14 januari 1920:

Muziek-avonden van tenor-zangers herinner ik me nauwelijks. Van Kempen en Van Tulder durfden het nog niet. Rient van Santen, de eenige die 't de laatste jaren waagde, gaf 't op, ten minste in Amsterdam. — Er bestaan weinig tenoren met zóóveel techniek en natuurlijke begaafdheid, dat men de wording van het geluid en de aanwezigheid van het geluid kan verdragen in de kleine zaal van het Concertgebouw. De klank bereikt den hoorder met een bedriegelijke duidelijkheid en alle pro's en contra's der stem liggen open en bloot uitgestald voor het critische oor. Zelfs Reschiglian was niet heelemaal bestand tegen den toets dezer voor tenor-zangers uiterst gevoelige ruimte. — De heer W.J.M. van Bijsterveld probeerde het op zijne beurt en

leed fiasco. Na alle resultaten van dit concert gewikt en gewogen te hebben, kan ik niet één reden vinden, welke voldoende zou verklaren, waarom deze jonge man zingt en zich reeds vertoont op het podium. Zijne stem heeft geen karakter, geen kleur, geen verscheidenheid en is geïntoneerd op 't banale af, in vale, schaarsch genuanceerde tinten. Zijn inzetten, toon-treffen en toon-houden gaan zeer onzeker en er waren melodische lijnen, welke hij op de ergerlijkste wijze mismaakte. Zijne ademhaling is tot achter in de zaal hoorbaar. Aan de gelaats-expressie besteedde hij nog niet de minste zorg. De spiritueele inhoud eener compositie komt bij zijne voordracht niet in aanmerking. — Voor de componisten beduidt zulk een avond de radicaalste afmaking, welke men zich denken kan. Van Mahler's natuur-muziek met tragischen ondertoon der *Lieder eines fahrenden Gesellen* bleef een klein restje stemming, schoonheid en ontroering over, een heel klein restje. De liederen van Diepenbrock gingen totaal verloren. Het waren twee Perk-sonnetten uit Mathilde (*Avondzang* “Het Zuidewindje...” en *Zij sluimert...*) naast Van Deyssel's *Ik ben in eenzaamheid niet meer alleen* en Van Eeden's *De klare dag*. Ik schreef er 't laatst bewonderend over in *De Amsterdammer* van 1913 en de jongste indrukken waren zóó onzegbaar negatief, dat ik elk woord zou moeten herroepen. Het was onuitsprekelijk triest.

Het Nieuws van den Dag (Ulfert Schults), 14 januari 1920:

Ten bate van “gasthuis-kinderen” – kinderen die na hun verblijf in het gasthuis nog eenigen tijd naar buiten moeten om geheel op te knappen – gaven de heeren Bijsterveld en Van der Horst een muziekavond. — Een goed bezette zaal – bijna uitsluitend dames – bewees dat het goede doel zeker gediend is door deze uitvoering, zoodat de concertgevers in dit opzicht voldaan kunnen zijn. Ook voor hunne muzikale praestaties werden zij toegejuicht. Toch wil het mij voorkomen, dat als dokter Bijsterveld – die inwonend geneesheer in een onzer stedelijke gasthuizen is – voor de kleine patiëntjes gezongen had, hij allicht wat meer afwisseling in zijn programma gebracht zou hebben. Misschien met het oog op de deftige concertzaal was het nu alles wel wat heel gewichtig. — Te waardeeren is zijn stemmateriaal, zijn goede adembeheersching, zijn over 't algemeen goede uitspraak, maar om een geheelen avond te vullen moet zijn voordracht aan kleur en schakeering nog heel wat winnen. — Bijna het geheele eerste deel van het concert ging in één doen, vlak een haast zonder emotie voorbij, hetgeen eendeels aan de eenvormigheid van het programma, anderdeels ook wel aan de debuut-koorts van den jongen zanger zal gelegen hebben. — Toch is er te veel goeds in zijn optreden om niet hoop te hebben op vooruitgang die Bijsterveld eens tot een gaarne geziene figuur op het podium zal maken. Reeds na de pauze, in een viertal liederen van Diepenbrock, getuigde zijn voordracht al meer van een doordringen in de beteekenis van den tekst, aangevuurd door den begeleider, klonk er warmte in het mooie lied *Ik ben in eenzaamheid niet meer alleen*.